

FELSEFE DÜNYASI

2009/1 Sayı: 49 YILDA İKİ KEZ YAYIMLANIR ISSN 1301-0875

Sahibi

Türk Felsefe Derneği Adına
Başkan Prof.Dr. Necati ÖNER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Prof.Dr. Ahmet İNAM

Yazı Kurulu

Prof. Dr. Necati ÖNER
Prof. Dr. Ahmet İNAM
Prof. Dr. Murtaza KORLAELÇİ
Prof. Dr. Hüseyin Gazi TOPDEMİR
Prof. Dr. Veli URHAN
Doç. Dr. İsmail KÖZ
Yrd. Doç.Dr. Levent BAYRAKTAR

Felsefe Dünyası Hakemli Bir Dergidir.

Felsefe Dünyası 2004 yılından itibaren PHILOSOPHER'S
INDEX ve TUBİTAK/ulakbim tarafından dizinlenmektedir.

Yazışma ADRESİ

P.K 21 Yenışehir/Ankara
Tel & Fax: 0 312 231 54 40

Fiyatı: 15 TL (KDV Dahil)

Banka Hesap No: Vakıf Bank Kızılay Şubesi: 00158007288336451

Dizgi ve Baskı

Türkiye Diyanet Vakfı
Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
OSTİM Örnek Sanayi Sitesi 1. Cad. 358. Sk. No:11 Y.Mahalle/ANKARA
Tel: 0 312 354 91 31 (Pbx) Fax: 0 312 354 91 32

EĞİTİMİN AMACI

Necati Öner*

Eğitim kelimesi lügat anlamıyla belli bir bilim dalı veya sanat kolunda, yetiştirme, geliştirme fiili veya çocukların ve gençlerin toplum hayatında yerlerini almaları için gerekli olan beceri ve tutumları kazanmalarına yardımcı olma (buna terbiye de denir) eylemi anlamını ifade eder.

Görülüyor ki her iki anlamda da eğitimin temelinde bilgi edinme vardır. Bilgi sorunu önemli bir felsefe sorunudur. Bu bakımdan eğitimin temelini felsefe ile sağlamlaştırmak onun amacına erişmesinde önemli bir rol oynar.

Bilgi nedir? En geniş anlamı ile var olanların zihindeki aksidir. Bilgi ne dereceye kadar var olanı temsil eder sorunu konumuzun dışındadır.

İster Eflatun ve Aristoteles gibi, insan hayretini gidermek için bilgi sahibi olur, densin, ister insan belli bir eylemini gerçekleştirmek için bilgi edinir densin, insan, var olduğundan beri, var olanları tanımaya yani bilgi edinmeye mahkum edilmiştir. İnsanın her bilinçli eylemi bir bilgiye göre olur.

İnsanın var olanlardan edindiği bilgisi altı türdür. Bu farklılık, bilgi edinirken takınılan tavır, edinilen amaç, kullanılan yöntemden kaynaklanır. Bilgi türleri şunlardır: Din, Felsefe, Bilim, Sanat, Günlük Bilgi, Okkült Bilgi. Bunlar birbirini yok edemez, birbirine indirgenemez. Her biri kendi fonksiyonu dahilinde kullanılır. Bu bilgilerin hakimiyet dereceleri farklıdır. En çok kullanılanları bilim ve günlük bilgidir. İlkel toplumlarda hakim olan okkült bilgidir. Kùltürler geliştikçe bu hakimiyeti bilim almıştır, ama okkült bilgi yok olmamış çok az da olsa, uygulama alanı bulmuştur. Bu durum insanın doğası gereğidir.

Öğretim kurumlarında bu altı bilgi türünden ilk dördünün, yani din, felsefe, bilim ve sanatın dersleri verilir. Tabii ağırlık bilimdedir. Öğretim seviyesine göre gerek tabii ve gerek beşeri bilimlerle ilgili bilgiler verilir.

Öğretim kurumlarında baş amaç, sürekli değişme ve gelişme içinde olan bilimlerle ilgili en son veri ve teorileri göz önünde tutarak doğru bilgi vermektir. Tabii bunun için öğretmen yetiştirme ve ders kitapları büyük önem arz eder

Öğretim kurumlarında, öğrencilere gereken bilgileri kazandırmak baş amaçtır ama bilgilerin faydalı kullanılmaları için, öğrencilere belli bir tutum, (zihniyet) kazandırmak da gereklidir...

Nasıl bir tutum kazandırılmalıdır? Şimdi bu sorunun cevabını vermeğe çalışacağım.

Bu konuyu iki madde halinde açıklayacağım:

Birinci olarak milli kùltür bilinci kazandırılmalıdır. Yanlış anlaşılmalara sebebiyet vermemek için, milli kùltür kavramına açıklık getireyim. Bazı düşünür ve yazarlar, Milli kùltür diye, bir millete has olan milli dil, edebiyat ve folklor gibi kùltür unsurlarını

* Prof. Dr., Felsefe Derneği Başkanı

kast-ederler. Ben bu görüşe katılmıyorum. Milli kültür, yukarıda zikredilenlere ilaveten bir milletin kullandığı, bilim, felsefe, sanat gibi üniversal diye adlandırılan kültür unsurlarını da içerir

Bu açıdan, önce dil sorununa işaret edeyim. Maalesef milli dilimiz Türkçe'ye gereken değeri vermediğimiz kanaatindeyim, Türkçe karşılığı varken, onların yerine yabancı kelimelerin kullanılmasından, ticaret hanelerin yabancı dildeki kelimelerden oluşmasından rahatsız olmuyoruz. Üniversite öğrencilerinin sınav kağıtlarında, dil yanlışlarının çok oluşu, hele yazım kurallarına hiç uyulmadığı, öğrencilerin yeterli dil öğrenimi görmedikleri izlenimini uyandırıyor. Diğer taraftan, ülkemizde yabancı dille öğretim yapılan kurumların sayısı az değildir. Bütün bu sebepler bizde milli dil bilincinin bulunmadığının işaretleridir. Yabancı dil bilmek çağımızda kaçınılmaz bir gerekliliktir. Ama yabancı dil veya dilleri yabancı dilde öğretim yaparak sağlamaya çalışmak sakıncalı bir tutumdur. Bunun başka yolları da vardır. Milli dil bilincinin oluşmasında en büyük etken eğitimidir. İnsan ana dilini ailesinden öğrenir. Ama onun bilincini okulda kazanır. Bu konuda Milli Eğitimimizin yeterli gayreti gösterdiği söylenemez.

Dille düşünce arasında sıkı bir ilişki vardır. Yaratıcı düşünme ana dille olur. Sözü fazla uzatmadan Alman Filozofu Humbolt'un bir fikri ile bu konuya son vereceğim: Humbolt şöyle diyor: "Bir milletin ancak kendi dilinin gelişmesi gerekli bir dereceye ulaştığı zaman, büyük ve dahiyane bir fikir ilerlemesi yapılır."

Milli kültür bilincinin doğmasında diğer kültür unsurları ile ilgili durumumuz da şudur: Kendimizi pek tanıdığımız söylenemez. Siyasi ve askeri tarihimizi biliriz ama kültür tarihimizi bilmeyiz. Bu millet fertlerinin ortaya koyduğu, sanat eserlerinden, bilim ve felsefe eserlerinden bihaberiz ve bu yolda önemli eserler ortaya koymuş sanatkar, bilim adamı ve düşünürlerimizi genellikle tanımıyoruz. Kişisel merak ve gayretle bilenler varsa da bu bilgiler okullarda öğretilmediği için yaygın değildir. Geçen gün, ders verdiğim üniversitede, kırk kişilik bir sınıfta, ders konusu sanatla ilgili idi. Öğrencilere "Dede Efendi kimdir?" dedim. Bir tek kişi dahi bilmedi, peki, dedim, "Ahmet Adnan Saygun kimdir?" Onu da bilen çıkmadı. Bu iki büyük Türk bestecisinin gençler tarafından tanınmaması acı bir şeydir. Kabahat bu gençlerde değil onları yetiştirenlerdedir.

Gençlerin milli kültür bilincine sahip olabilmeleri için, milli dillerini ve milli kültür tarihlerini bilmeleri lazımdır. Milli kültür bilinci milliyet duygusunu doğurur. Milliyet duygusu ise bir milletin varlığını sürdürme azminin ifadesidir. Bir milletin fertlerinde milliyet bilincinin doğması o milletin varlık şartıdır. Fakat bu duygunun topluma zarar verebilecek, şovenizm, faşizm ve ırkçılık gibi akımlara kaymamasına özen gösterilmelidir. Bu da demokratik bir öğretim sistemi ile olur. Demokratik öğretim sistemi, insanın çokluk içinde bulunduğu, bu halin onun doğasından kaynaklandığı gerçeğine dayanmaktadır. Olgular ve olaylar karşısında insanlar farklı bilgilere sahiptirler. Bu farklılık, bireylerin zihin kabiliyeti, yetiştirme tarzı ve zihniyetinden kaynaklandığı gibi, mutlak bir

bilgiye erişme imkanına sahip olmamasından da dolayıcıdır. Farklı bilgilerin oluşu farklı davranışları ortaya koyar, çünkü her bilinçli davranış bir bilgiye göre olur.

İkinci konu şudur: Yetiştirilen gençlerin dar görüşlü, bağınaz bir durum içine düşmemelerini ve eleştirel zihniyete sahip, açık görüşlü olmalarını sağlamaktır. Düşüncenin ve bilimin gelişmesi bu tutum içinde bulunanlar sayesinde olur. Böyle bir tutum bir toplumun çoğunluğuna hakim olursa o toplum sağlıklı bir toplum olur. Bu fikrin temelinde, insanın adeta çoğunculuğa mahkum olması yatar. Bu hususa açıklık getireyim:

İnsan yaratılışı gereği mutlak bir bilgiye sahip olmadığı için, var olanları tanımada bilgisi sürekli değişip gelişmektedir. Kalıcı tek doğru yoktur. En kesin doğru bilgi veren bilimin tarihi bunun delilidir. Tecrübe metodu ile verileri doğrulanamayan sosyal bilimlerde tek doğrudan da bahsedilemez. Aynı konu üzerinde farklı görüş ve teoriler vardır. Diğer taraftan, insanların, farklı zihin kabiliyetlerine sahip olması, eğitim ve öğretim düzeylerinin ve niteliklerinin farklı bulunması sebebiyle, aynı konuda farklı bilgilerinin bulunması gerçeğini de göz önünde bulundurarak, insanın hangi anlamda çoğunculuğa mahkum edilmiş olduğu kolayca anlaşılacaktır. Bu fikir insan doğasına en uygun rejimin demokrasi olduğunu da açıklar. Bu görüşü amaç edinen bir eğitim ve öğretim, sağlıklı bir ortak yaşamın vazgeçilmez şartı olan, müsamaha (tolérance) duygusuna sahip nesiller yetiştirir. Tolerans duygusuna sahip olma, uygar bir insanın en önemli vasfıdır.

Sosyal hayatta insanlar farklı inanç ve ideolojilere sahip olabilirler. Bu inanç ve ideoloji sahipleri iki tutum içinde bulunabilirler: Birisi kapalı tutum, diğeri açık tutumdur. Kapalı tutum içinde olanlar, başkalarına hayat hakkı tanımazlar. Totaliter rejimin savunucuları kapalı tutum içindedirler. Totaliter bir rejimde insanlar rahat değildir, toplumun huzuru zorla sağlanmaya çalışılır. Açık tutum içinde bulunanlarda müsamaha duygusu vardır. Başka inanç ve ideolojilere toleransla yaklaşır. Bu hal içinde bulunmuşumuz bizim gibi düşünmeyenlerin fikirlerini kabul ediyoruz anlamında değildir.

Bir inanç ve ideolojiye mensup olup, açık tutum içinde bulunanlar, kendi inanç ve fikirlerine sıkıdan sıkıya bağlı olur ama bağınaz olmaz. İşte medeni toplum, demokratik toplum, bu tür insanların çoğunlukta olduğu yerlerde gerçekleşir. Tabii böyle insanlar da bu amacı gerçekleştirecek eğitim ve öğretimle yetişir.

Belirttiğim tutumun oluşmasında en büyük katkıyı felsefe derslerinden sağlamak mümkündür. Elbette diğer derslerin de katkısı olabilir. Bu hususta öğretmenlerin rolü başta gelir. Bu bakımdan öğretmen yetiştirme eğitim politikasının en önemli sorunu olmalıdır.

Résumé

Le But de l'éducation

Le but essentiel des établissements d'éducation est faire gagner aux élèves les connaissances scientifiques et faire gagner aussi une mentalité convenable pour qu'ils soient des bons citoyens.

Les mots clés: éducation, mentalité, tolérance, élèves, multiplicité.